

**Справа “Емін та інші проти Греції”
та “Туркікі Еносі Ксантіс та інші проти Греції”
34144/05 Emin and others v. Greece
26698/05 Tourkiki Enosi Xanthis and others v. Greece**

У рішеннях, ухвалених 27 березня 2008 року у справах “Емін та інші проти Греції” та “Туркікі Еносі Ксантіс та інші проти Греції”, Суд постановив, що:

- було порушено ст. 11 Конвенції стосовно об’єднань, заснованих членами мусульманської общини м. Західний Трас (Греція);
- було порушено ч.1 ст. 6 Конвенції стосовно п. Туркікі Еносі Ксантіса та інших².

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд дійшов висновку, що сам факт визнання порушення є достатньою компенсацією моральної шкоди, якої зазнали заявники у справі “Емін та інші проти Греції”. У справі “Туркікі Еносі Ксантіс та інші проти Греції” Суд призначив сплатити заявникам 8000 євро на відшкодування моральної шкоди.

Обставини справи “Емін та інші проти Греції”

Сім заявників – Хуліа Емін, Аїс Галіп, Феріст Девітсіглу, Медіа Бекіроглу, Аїс Молла Ісмаїль, Емін Мехмет Ахмет та Гулсен Мемет є громадянами Греції, мешкають у м. Родопі (Греція).

У березні 2001 року вони разом із іншими жінками заснували “Культурну асоціацію турецьких жінок регіону Родопі”. Відповідно до статуту цілями цієї організації були: “створення місця для проведення зібрань жінок регіону Родопі”, а також “діяльність, спрямована на суспільне, моральне та духовне піднесення товариства та встановлення зв’язків сестринства між його членами”.

У червні 2001 року суд відмовив заявникам у реєстрації їх об’єднання на тій підставі, що назва організації може викликати у громадськості помилкове враження щодо походження її членів. У січні 2003 року апеляційний суд підтримав це рішення, відзначивши, що відповідно до Лозанської угоди у регіоні Західного Трасу офіційно визнавалась лише мусульманська, а не турецька меншина. Тому цей суд додав, що назва організації та окремі положення її статуту суперечили державній політиці. У квітні 2005 року була відхилена скарга заявників з мотивів права.

² Рішення стане остаточним відповідно до вимог ч. 2 ст. 44 Конвенції, оскільки воно може бути предметом перегляду (*прим. перекладачів*)

Обставини справи “Туркікі Енозі Ксантіс та інші проти Греції”

Заявниками у цій справі є два об’єднання – “Туркікі Енозі Ксантіс” та “Гурт випускників вищих шкіл, представників меншини Західного Трасу”, а також вісім приватних осіб, громадян Греції – Галіп Галіп, Ахмет Мехмет, Охран Хатсібрайм, Ахмет Файкоглу, Біроль Акіфоглу, Лутфі Ніхатоглу, Хусну Сердарзаде, Рассім Хінт.

Перша організація-заявник, що називалася спочатку “Дім турецької молоді Ксанті”, була заснована у 1927 році. Статутні цілі організації визначились як збереження та поширення культури турків Західного Трасу і створення зв’язків дружби та солідарності між ними.

У 1936 році цій організації було дозволено змінити свою назву на іншу – “Турецьке об’єднання Ксанті”. Однак 1983 року було ухвалено рішення, котре заборонило організації використовувати слово “турецьке” на будь-якому документі, печатці чи штампі.

У березні 1986 року суди ухвалили рішення про розпуск організації на тій підставі, що її статут суперечив державній політиці. У січні 2002 року це рішення було підтримане апеляційним судом м. Трас. Цей суд зазначив, зокрема, що діяльність організації не узгоджувалася із положеннями Лозанської угоди. Також суд згадав про окремих членів організації, котрі поширювали інформацію про те, що мусульманська меншина “зазнає серйозного гноблення”. Суд також неохайно відзначив участь голови об’єднання у конференціях, організованих турецькою владою, та опублікування ним листа про становище турків Західного Трасу в турецькій газеті. У квітні 2002 року організація оскаржила згадане рішення з мотивів права. Тоді ж на підтримку організації виступили дев’ять інших заявників, долучившись до судового процесу. Втім у лютому 2005 року в задоволенні скарги було остаточно відмовлено.

Зміст рішення Суду у справі “Емін та інші проти Греції”

Спираючись на ст. 11 Конвенції (свобода зібрань та об’єднання) та ст. 14 Конвенції (забрана дискримінації), заявники скаржились на відмову влади зареєструвати їх організацію.

Суд висловив своє несхвалення того, що національні суди зробили висновок про небезпечність об’єднання для державної політики, покладаючись лише на саму його назву, котра формулювалася як “Культурне об’єднання турецьких жінок регіону Родопі”. Суд відзначив, що сама ця обставина не викривала реальні наміри заявників, адже через відмову у реєстрації об’єднання не отримало шансу розпочати свою

практичну діяльність. Суд при цьому нагадав, що правила допустимості, належності і достатності доказів є предметом регулювання національного закону, а оцінювання доказів належить, головним чином, до повноважень національних судів.

Далі суд зазначив, що: навіть якщо припустити, нібито метою об'єднання було пропагування ідеї про наявність турецької меншини у Греції, така діяльність не могла становити загрозу для демократичного суспільства. Адже у статуті організації не було жодного положення, яке вказувало б на те, що її члени допускали можливість застосування насильства, антидемократичних чи антиконституційних заходів. Суд далі відзначив, що національні суди могли б розпустити організацію, якби виявилося, що вона діє всупереч закону чи спрямована насправді на досягнення інших цілей, аніж ті, що задекларовані у статуті. Тому Суд постановив про порушення ст. 11 Конвенції.

Зміст рішення Суду у справі “Туркікі Енозі Ксантіс та інші проти Греції”

Спираючись на ст. 11 та 14 Конвенції, заявники оскаржували розпуск державою їхньої організації. Вони також стверджували про надмірну тривалість провадження у їх справі, зазначаючи про порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції.

Суд відразу на початку оцінив розпуск організації як доволі радикальний захід. Суд відзначив, що майже півстоліття організація діяла без перешкод. Більше того, ані в назві організації, ані в тексті її статуту національні суди не виявили елементів, які могли розглядатися як несумісні з державною політикою.

Навіть якщо припустити, що справжньою метою організації було пропагування ідеї про наявність турецької меншини у Греції, така діяльність не могла становити загрозу для демократичного суспільства. Суд нагадав, що наявність етнічних меншин та різноманітних культур у країні є історичним фактом, який демократичне суспільство має толерантно сприймати, а краще їх підтримувати та захищати, як до цього закликають принципи міжнародного права.

Суд також встановив, що із доказів, котрі були в розпорядженні апеляційного суду, не можна було зробити висновок, що організація займалася діяльністю, протилежною до проголошених цілей. Крім того, жодні факти не вказували на те, що голова чи члени організації закликали до насильства, непокори чи інших форм заперечення демократичних принципів. Суд дійшов висновку про те, що свобода об'єднання охоплює право кожного виражати законним чином погляди щодо своєї етнічної ідентичності. Незважаючи на неприйнятність та шокуючий характер певних поглядів чи висловлювань для влади, вони не повинні безумовно розглядатися як

загроза для державного ладу та територіальної цілісності країни. Тому Суд постановив, що було порушено ст. 11 Конвенції.

Суд встановив, що провадження у справі тривало понад 21 рік. Зваживши обставини справи, Суд дійшов висновку, що така тривалість була надмірною і порушувала вимогу про “розгляд справи упродовж розумного строку”. Тому Суд постановив, що було порушено ч.1 ст. 6 Конвенції.

Стосовно обидвох справ Суд вирішив, що не було необхідності розглядати окремо скаргу заявників на порушення ст. 14 Конвенції, взятої у поєднанні зі ст. 11 Конвенції.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання комюніке Секретаря Суду здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України П.М. Рабіновичем, М.Ю. Пришляк і Т.І. Дудаш.